

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XL. P. G.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

NOTANDVM I. Si iudex vt suspectus recusetur, ex causa probabili, quæ si probata fuerit, legitima reputabitur (ait Gl. hic ver. suspitionis causa) tum ex partium consensu arbitri eligendi sunt, qui de tota causa suspitionis cognoscant, per potestatem ipsis à iure collatam, vt Imola hic obseruat n. 11. Ita etiam habetur in c. cum speciali, 61. de appellat. & c. 2. eod. in 6. & videri potest Ioann. Andr. hic.

Excipe primò: Si causa recusationis in iure expressa, aut aliàs notoria, seu indubitata sit; aut si recusatio Iudicis manifeste iniusta, aut friuola est, his casibus opus non est, vt in arbitros cõpromittatur, sicuti Gl. notat incit. c. cum speciali, ver. iusta suspitionis.

Excipe secundò: Si duo Iudices delegati sint cum clausula, *si non ambo potestis, &c.* tum de causa suspitionis, vni obiectæ, alter cognoscere potest, c. si contra 4. eod. in 6.

NOTANDVM II. Si duo electi arbitri non concordent, cogi debent à Iudice ad eligendam personam tertiam, cuius auctoritate discordia eorum dirimatur. Ita etiam de voluntarijs arbitris habetur in l. Item si vnus, 17. §. principaliter, ff. de recept. qui arbitrium, c. innouit, 12. de arbitris. Posteaquam verò arbitri sententias suas in discordia dixerunt, videntur esse functi officio suo, vt tunc nihil amplius agere possint: quamobrem hoc casu ad Superiorem recurrendum est, arg. c. vlt. de sent. & re iudic. & tradit hic Ioan. Andr. n. 9. Abb. n. 11. contra Speculatorem in tit. de recusat. §. vlt. ver. Quid si arbitri electi, Imolam hinc n. 21. qui dicunt, arbitros, etiam post latas à se diuersas sententias posse tertium vt diuorem eligere, cum textus c. huius nihil distinguat, num sententia lata sit, an ferenda. Quam sententiam ob auctoritatem Speculatoris probabilem, imò & æquitati consonam esse, ne causa delegata maneat indiscussa, censet Abb. hic, quamuis prior, vt dixi, de iure verior.

Denique notat Gl. communiter recepta ver. Ad quos, Tamen si arbitri voluntarij non cogantur arbitrium suscipere, l. 3. §. 1. ff. de receptis, qui arbitrium, & c. secus tamen sentiendum de his arbitris, qui ex iuris necessi-

tate eligi debent, eos ad suscipiendum id munus compelli posse.

CAPITVLVM XL.

P. & G.

PARAPHRASIS.

Publius, & Gaspar Mercatores, literas Apostolicas contra Episcopum Londonensem impetrarunt ad Abbatem S. Genouefa, in causa mutui, quod suo loco & tempore ipsis persolutum non fuerit. Pendente hoc iudicio, ad eundem Abbatem, Apostolicum delegatum, Innocentius laicus accessit, qui & ipse mercatori pecuniam debebat, asserens coram Abbate, nisi debitum intra terminum constitutum solueret, vt excommunicationis & interdicti sententiam in ipsum, & terram eius promulgaret. Re hac intellecta, respondit Gregor. IX. censuras ea occasione latas ab Abbate in dictum Innocentium irritas esse: Cum enim is Abbatis iurisdictioni subditus non esset, non potuit eius iurisdictionem prorogare: quia delegata iurdictio de persona in personam non extenditur: tamen si Iudex ille delegatus, videl. Abbas, ordinariam etiam iurisdictionem aliquam habeat.

SUMMARIVM.

1. *Promittens certo loco, aut tempore solutionem, si in mora sit, compensare debet, quatenus creditoris interest, solutionem iuxta conuentionem factam non esse.*
2. *Reus obligare se potest coram iudice suo, nisi intra tempus desinitum praestiterit, ad quod de iure obligatus est, vt excommunicationis vel interdicti pena subiaceat.*
3. *Iurisdictione delegata non potest prorogari seu extendi de persona in personam, nisi in duobus extraordinarijs casibus.*
4. *Etiamsi ea concurrat cum ordinaria.*

OOOO NOTAN-

1 NOTANDVM I. Qui promisit certo loco, aut tempore se soluturum, si eo loco, aut tempore (dummodo is in mora sit) nō soluat, compensare debet tum dampnum inde emergens, tum lucrum cessans, adeoque quatenus interest creditoris, solutionem, uti conuentum erat, factam non esse. Ita habetur in l. 2. ad finem, & l. 3. ff. de eo quod certo loco, & docet hic Gl. communiter recepta, ver. loco, & termino.

2 NOTANDVM II. Reus obligare se potest corā Iudice suo, nisi intra tempus definitū præstiterit, ad quod de iure obligatus est, ut excommunicationis, vel interdicti pœnæ subiaceat. Ita docet Gl. hic ver. promulgares, quam DD. communiter sequuntur, uti videre est apud Abb. num. 6. Imolam n. 25. Quemadmodum, inquit Gl. aliquis se obligare potest sub pœna beneficij amittendi, c. cum dilectus, 3. 2. prope finem, de elect. & c. ult. iun. Gl. ver. causæ, de crimine falsi.

Verū hæc dicta declaratione indigent: Nam ad pœnam amittendi beneficij clericus se obligare potest, cum ordine ad Superioris voluntatem, per quam priuari possit, uti bene admonet hic Gl. marginal. Quod verò atinet ad censuræ, v. g. excommunicationis sententiam inferendam, nisi debitum v. g. intra definiti temporis terminum solutum fuerit, distinguendum est: Vel enim Reus subijcit se *sententia postea ferenda*; tunc intelligi id debet secundū iuris communis dispositionem, ut antecedit monitio, & cognoscatur de contumacia. Quare hoc casu promittens non nouam obligationem contrahit, sed priorem grauiorem facit, quando cum excommunicationis sibi inferendæ mentione se obligat, iuxta c. Ego Berengarius, 42. d. 2. de consecrat. Vel Reus subijcit se *sententia lata* sub conditione, si non satisfecerit. Et hoc fieri non potest, nisi Iudex velit, & exprimat, se ea seueritate præcipere Reo, ut si intra tempus præfixum non satisfecerit, ipso facto excommunicationis sententiam incurrat. Quo casu opus non erit alia monitione: quia ipsum præceptum, iusta de causa ita latum perpetuò admonet, uti ex communi tradit Suarez de censur. disp. 3. sect. 8. n. 5. Necessè tamen est, ut Iu-

dex, priusquam hominem pro excommunicato habeat, ac denuntiet, eodem ad se citato, de crimine contumaciæ cognoscat: quia fieri potest, ut aliquid ante terminum lapsum superuenerit, quod eum excuset, & inculpatum reddidit; ut quia soluere non potuit, aut non debuit, eò quòd creditor ipsi condonarit. Qua de re legi potest Innocent. hic, Ioan. Andr. n. 3. Felinus n. 2. Suarez cit. disp. 3. sect. 6. n. 8.

NOTANDVM III. Iurisdictio delegata non potest prorogari, seu extendi de persona in personam. Ratio est: Quia iurisdictio delegata, cum potius ad delegantem pertineat, quam ad delegatum, sua pte naturā strictæ interpretationis est, & vitra terminos commissionis non extendenda. Excipe primò: Quòd ad personas, quæ per accidentia, siue accessorie veniunt, extendi possit iurisdictio delegati, ut si tertia persona, cuius interest, ius suum ponat coram delegato, ut etiam supra indicauimus in c. cum super, 23. not. 1. hoc tit. vel si coram delegato fideiusor datus compellendus sit ad satisfaciendum. Qua de re Felinus hic num. 5. Excipe secundò: Quòd iurisdictio delegati ad vniuersitatem causarum prorogari possit, secundum probabilem doctrinam Gl. in l. 1. ver. qui tribunali, ff. de iudicij, quam hic sequi videtur Felinus num. 6. fallent. 6. contra Abb. n. 5. Nam hæc iurisdictio ordinariè æquiparatur, secundum Gl. in c. cum causam, 62. ver. delegatus, in fine, de appellat. Iurisdictio autem ordinaria cum potestatem, ipsiusque Iudicis consensu ad personas alioquin non subiectas prorogari potest. cit. l. 1. iun. Gl. Verum ad hanc prorogationem requiritur tum voluntas, tum potestas se subijcientis Iudici. Defectu voluntatis inutilis est prorogatio, si quis ideo respondet coram Iudice, quia falsò existimat, se eius iurisdictioni subditum esse, uti notat Gl. h. hic, ver. prorogatio nulla, & Felinus hic, constitatq; ex l. si per errorem, 15. ff. de iurisdict. vbi & ratio assignatur: Cum non consentiant, qui errant: quid enim tam contrarium consensui est, quam error? Defectu potestatis clerici subijcere se non possunt laicorum iurisdictioni, cum exemptio Clericorum ob publicum

blicum Ecclesie fauorem constituta sit, c. si diligenti, 12. de foro compet. Sed neque in Ecclesiasticum Iudicem alienum, absque Ordinarij sui licentia, Clerici consentire possunt, iuxta c. significasti, 18. eod. tit. & tradit Innoc. in c. de causis, 4. n. 1. hoc tit. Ratio afferri debet, quia quod iurisdictione ad personas Iudici non subiectas ex earundem consensu prorogari possit, id Cæsareis legibus introduci potuit quoad subditos Imperij; non item quoad subditos alienos; cuiusmodi sunt Clerici. Ex quo resoluit Rodriq. tom. 1. regul. quæst. 36. art. 5. ibid. Abb. num. 10. Quod exempti à iurisdictione Episcopi, & immediatè subiecti Papæ, tanquam proximo suo Ordinario, sine eiusdem consensu, Episcopali iurisdictioni subijcere se non possunt. Quod tamen intelligi debet secundum forum contentiosum. At verò in foro sacramentalis penitentia, ad absolutionem accipiendam à peccatis, & in actibus iurisdictionis voluntariæ ad petendam dispensationem in votis, legibus ieiuniorum &c. accedere possunt exempti ad Episcopum diocesisanum; ne alioquin cedat exemptionis priuilegium in ipsorum incommodum, contra iuris regulam 61. in 6. *Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium reuocandum.* Idque notat Syl. ver. absolutio, 5. n. 2. & dixi lib. 1. tr. 4. cap. 23. num. 7. §. Denique.

4 His adde: Tametsi in eandem personam concurrant ordinaria iurisdictione, & delegata, ut si Episcopo causa aliqua à Sede Apostolica commissa sit, non posse prorogari iurisdictionem eius delegatam, uti ex textu huius c. constat.

CAPITVLVM XLI.

Cum vicefimum.

PARAPHRASIS.

Qui vicefimum ætatis annum compleuit, iudex delegatus esse potest. Sed ante eam ætatem nemo delegari potest, præterquam

à Principe: Aut nisi partes scienter consentiant, ut alicui, qui tamen decimum octauum annum excessit, delegatio fiat.

SUMMARIVM.

1. *Iudex ordinarius in externo foro constitui non potest minor xxv. annis, nisi loci consuetudo aliud, vel Princeps minorum natu constituat.*
2. *Delegatus esse potest, qui vicefimum annum compleuit; minoris adhuc ætatis esse potest, si à Principe ex certa scientia detur, vel in talem partes consentiant.*
3. *Minor xx. annis arbiter constitui nequit.*
4. *Mortuo Rege aut Principe successoris regni, vel principatus administratio permittitur subinde, modo pubes sit, in quibusdam tamen prouinciis plena pubertas, hoc est, ætas 18. annorum expectanda est.*

Circa quæstionem hanc, quanta ætas in iudice requiratur, distinguere oportet, utrum sit Iudex ordinarius, an delegatus. Et num à Principe datus, an ab inferiore: Denique utrum ex partium consensu, an sine eo.

Igitur Dico I. Iudex ordinarius in externo foro constitui non potest minor xxv. annis, l. cum lege, 41. ff. de recept. qui arbitrium, &c. l. Ad Rempubl. 8. ff. de muneribus, l. non tantum, 11. ff. de decurionibus. Cum enim minores natu ad propria administranda non satis idonei iudicentur, multò minùs ad Rempublicam administrandam, inquit Abb. hic n. 5. Excipe primò: Nisi consuetudo loci permittat, ut ante legitimam ætatem Iudices ordinarij creentur, uti significatur in cit. l. non tantum. Excipe secundò: Quod minor natu à Principe Iudex constitui possit, quia censetur dispensare in ætate; dummodò ex certa scientia egerit, l. quidam, 57. iun. Gl. ver. decreuit, ff. de re iudic. & tradit Gl. communiter recepta in

Oooo 2 l. cum